

~~D. X. 92.~~

U. 68 (4.)

~~H. F. u. 68.~~

Emb. 11. 2. 6

Table des Ouvrages contenus

Dans ce Volume.

1. Bazou. (J. A.) Eloge historique de l'université de Paris, latin, français, et avec des remarques discours prononcé aux écoles de médecine le 11 8bre 1770.
2. Guerin. (F. M.) Mandatum ob recens natum Sereniss. Burgundiae Ducem.
3. Le Bel. (M. F.) Mandatum rectoris
4. Mandatum rectoris
5. Le Bel. (M. F.) Mandatum rectoris
6. id Mandatum rectoris
7. Hamelin. (P.) Mandatum rectoris.
8. id Mandatum rectoris
9. id Mandatum rectoris
10. Jacquin. (S.) Mandatum rectoris
11. id Mandatum rectoris
12. id Mandatum rectoris
13. Coquer. (F. M.) Mandatum rectoris ob dilatam Scholarum instaurationem.
14. Guerin. (F. M.) Mandatum rectoris
15. id Mandatum rectoris
16. id Mandatum rectoris
17. id Mandatum rectoris pro consecratione regis
18. Doujad. (Joan.) Panegyricus Ludovici Magni ob res hoc anno regni XLI preclare gestas.
19. Broucher. (P.) Panegyricus Augustiss. Delphino dictus Lutetiae Parisiorum in collegio Charomontano Ann. 1662.
20. Schoepflinius. (Jo. D.) Panegyricus Ludovico XY.
21. Crevier. (J. B. L.) Oratio in restitutam regis valetudinem habita in instauratione Scholarum Collegii Dormano-Bellovacii. 1744.
22. Le Roy. (Chr.) Divi Caroli magni, regis Francorum et Occidentalium imperatoris laudatio

23. Geoffroy (J. B.) De amore Patriae oratio.
24. Petit (Ludov.) Oratio de iis quae ad eloquentiam, tum sacri, tum profani codices
conferunt, praesidiis habitae =
25. Hauvilliers (J.) Ludovico victori moderato oratio.
26. Manque
27. Geoffroy (J. B.) Ex bello quod anno proxime elapso gestum est, gerendi hoc anno belli
quale omen repeti possit Oratio.
28. De Palmeus Pœ Estampe iconologique en forme de Médaille, dont le type représenté le
et fils Des intéressement dessinés et gravés par J. J. Pasquier avec la
description de cette estampe.
29. Leroy (Chr.) Quantum litteris debeat virtus oratio.
- 29bis id Quo potissimum in instituendis pueris sublevari possit magistrorum
labor. Oratio.
30. Geoffroy (J. B.) Augustis parentibus Delphino et Delphinæ gratulatio.
31. Manque
32. Kaltor (Ant.) Oratio habita in instauratione Scholæ collegii Dormano. Bellouaci.
33. Geoffroy (J. B.) Quo loco inter cives vir litteratus habendus sit oratio.
34. Le Beau (J. L.) De pace oratio gratulatoria.
35. Kaltor (Ant.) Oratio funebris Mariae Polonorum regis filiae, Gallorum reginae.
36. Xaupi (Joseph.) Discours latin prononcé par = officii auct à la procession du recteur de
l'université, dans l'Eglise de l'abbaye royale de St Antoine avec la
traduction
37. Lacquin (Et.) Discours prononcé le jour de la procession de l'Université, à l'occasion
de la Profession de Madame Louise - Marie de France (latin - français)
38. Xaupi (Jos.) Compliment fait par = au nom de la compagnie à M^r de La Roche-
aymond au sujet de sa nomination à la feuille des bénéfices 1771.
- 38bis Guerin (P. N.) Mandatum rectoris. Praemium eloquentiae latinae

39 Mauduit (F) *Utrum Vulgo plebeciorum Liberos humanioribus litteris excoli oporteat Oratio.*

40 Mauvilliers (J.F) *Ludovico XV regi Galliarum dilectissimo Laudatio funebris*

41 *Ad Supremum Senatuum gratulatio post reditum habita universitatis nomine*

42. Walter (Ant) *Oratio habita in instauratione Scholarum collegii Dormano-Pellovaci*

UNIVERSITÉS DE PARIS
BIBLIOTHÈQUE DE LA SORBONNE

13, RUE DE LA SORBONNE - 75257 PARIS CEDEX 05
TEL : 01 40 46 30 27 - FAX : 01 40 46 30 44

Inv.

SIGB

Sibil

SU

Cote

U 68 in-4

1153802502

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

30
AUGUSTIS PARENTIBUS
DELPHINO ET DELPHINÆ
GRATULATIO,

HABITA

IN REGIO LUDOVICI MAGNI COLLEGIO,
SOCIETATIS JESU.

Die Mercurii vigesimâ-quartâ mensis Novembris, an. Domini 1751.

à JOANNE-BAPTISTA GEOFFROY, ejusdem
Societatis Sacerdote.

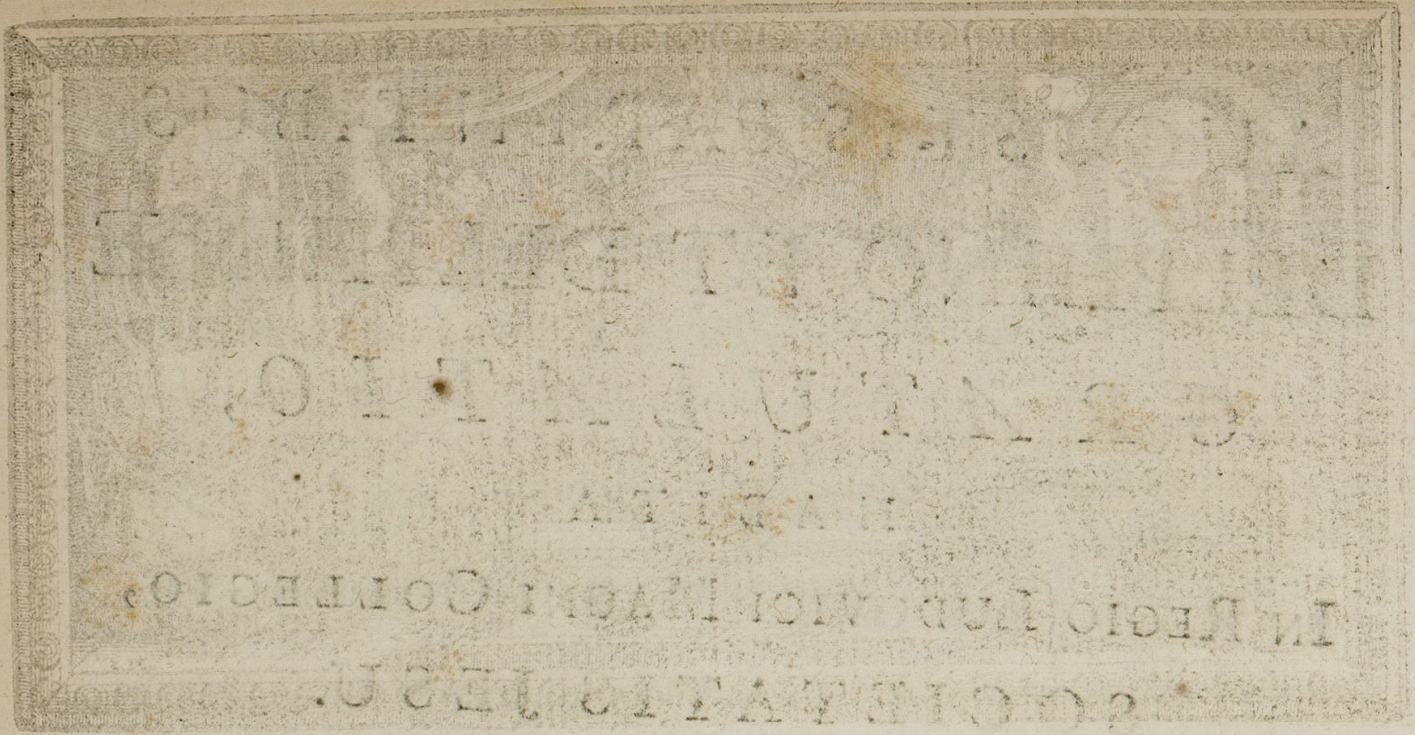

PARISIIS,

Ex Typographiâ THIBOUST, REGIS Typographi,
in Plateâ Cameracensi.

M. D C C L I.

CUM PERMISSU ET APPROBATIONE.

IN REGIO IUD. WOI MAGRI COLLECTIO
SOCIETATIS JESU.

The University of Toronto Library
1771

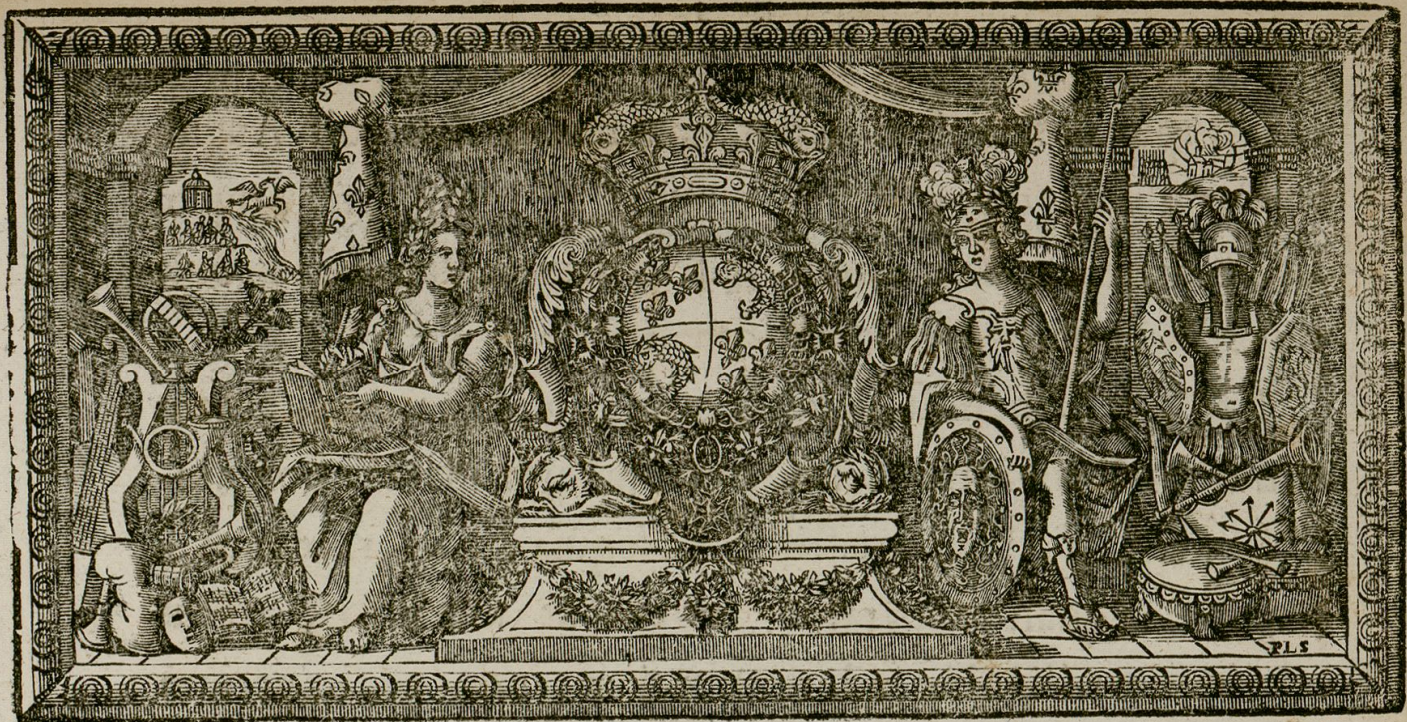
2 JONI REPTITITIA ET GYORIOY

10.

IN REGIO IUD. WOI MAGRI COLLECTIO
SOCIETATIS JESU.

IN REGIO IUD. WOI MAGRI COLLECTIO
SOCIETATIS JESU.

COLLECTIO ET APPROBATIO

AUGUSTIS PARENTIBUS
 DELPHINO ET DELPHINÆ
 GRATULATIO.

ELICITATIS REGIÆ ac publicæ
 pignore in lucem feliciter edito, quæ po-
 terat res jucundissima contingere ; illam
 demùm paucis abhinc elapsis diebus hæc
 sibi gratulata est Civitas; EXCELLENTIS-
 SIME SEDIS APOSTOLICÆ NUNCIE , ILLUSTRISSIMI
 ECCLESIE PRINCIPES , PRÆSIDES ILLUSTRISSIMI,
 AMPLISSIMI SENATORES, CÆTERIQUE OMNIUM OR-
 DINUM AUDITORES ORNATISSIMI. Habuerat nostra,
 quod summa omnis habere solet lætitia , quæ , quò vi-
 vidiùs accensa est, eò citiùs non frigescit quidem aut ex-

tinguitur, sed remittit se aliquantulum, elanguet sensim, & usu ipso defervesceat. Excitanda rursus hæc fuit Augustorum Conjugum aspectu, omnem ut recuperaret, quam solam amiserat alacritatem, & felicitas quædam esse debuit nova, felicitatis Authores intueri.

Regiam Urbem subiere Regales Hospites; quali autem consilio? Religionis pleno, quod iusserat pietas, non ambitio suaserat, Deo præstituri obsequia, non recepturi à populis: quali apparatu? nobili at modesto, quem adornaverat dignitas ad reverentiam, non ad imperium superbia descripserat; exiguo comitatu hominum, virtutum maximo. Primarium Urbis templum ingressi, permansere antè aras diù; quali habitu? demisso & inclinato, quem juberet Majestas æterna, humana deberet; ex quo intelligeretur Cœli Deus, Dii Terræ non agnoscerentur.

Neque tamen quibus subducere se voluerant, carere honoribus omninò potuerunt; ad vias regalibus vestigiis consignandas properavit Plebs videndi cupidissima, ut videri dignissimos intueretur. Et verò intuita est, cum admiratione summâ quam summis virtutibus Par augustum Conjugum promeretur; cum effusâ fortè minùs in clamores & plausus quia minùs jam novâ, sed æquè vividâ studiis & affectibus lætitiâ, quam toti Regno fecit totius in Regni spem editus Puer. Faustissimi ejus natales, jam antè quidem, inter genialis apparatus ac pompæ, quâ splendidior nunquam fuit, spectacula in his ædibus celebrati sunt! Festis flammæ ordinibus stellati fulsere parietes;

vocum atque fidium concentibus emota resonuere tecta ;
 suos augusto Infanti Poësis ingeniola modos iteravit ac
 numeros, suas * Eloquentia præceps & accurata deproperavit
 opes & blanditias, suum Artes omnes ac Musæ pendere
 vectigal elegantiarum; suum Virtutes ac Religio vectigal
 votorum; suum mentes & animi vectigal affectuum; variis
 Amor idem sese ubique exeruit ludis, probavit operibus,
 monumentis consignavit.

Tot postquam conticuere voces, vocem quoque meam
 ut proferrem, cum altè defixus animo publicæ felicitatis
 sensus; tum lætitiæ propriæ alacritas, & privata quædam
 Patriæ ratio me impulit, natum in eâ videlicet Provinciâ,
 quæ augusto Puello nomen cum posuerit, sui civis glo-
 riantem nomine Oratorem, sua inter gaudia mutum esse
 diutiùs haud spontè pateretur. His excitatus studiis meis,
 alienisque ductus exemplis, ire demùm ad Regales cunas
 non verebor; atque in his decumbentia cum Puello uno
 non unius Regni fata contemplatus, Augustis Conjugibus
 gratulabor impertitum ab eis munus,

Quod ad Regiæ Familiæ felicitatem deerat unum,
 Quod unum satis est ad felicitatem totius Imperii.

Quæ duo, bipartitâ oratione, dum evolvenda suscipio,
 peto illud à vobis, Auditores, ut indulgentiam quâ in-
 digeo, felicitati, quam gratulor, parem concedatis.

* Oratoris Collega SERENISSIMI BURGUNDIÆ DUCIS ortum recentem
 Oratione publicâ celebraverat.

P R I M A P A R S.

CONJUGUM nomen quibus Hymenæus fecit, nomen Parentum si faciat edita in lucem proles masculula; habetur ejus ortus inter hæc eventa, quibus familiarum fors omnis continetur. Alia soboles recipitur cum gaudio quidem, sed anxio ac sollicito, quod non tam enata ex præsentis munere lætitia, quàm injecta spes alterius excitat. Auroram dixeris, cujus est rutilare, fulgere non est; præcurrere diem, non spargere; morari intuitus suavitate lucis, non adimplere ubertate luminis; solem adpromittere, sed suum ab hujus accessu sideris splendorem mutuari, neque illud nisi per sua quodammodo munera nunciare.

Quæ solem inter populos exorientem, eadem propè nascentem in Principe Familiæ hæredem lætitia excipit. Convertuntur ad illum Gentis totius studia, in quo totius Gentis fata posita esse intelliguntur. Exultat Pater ad aspectum Filii, à quo consequitur, non solum ut sit Pater, sed ut esse non nisi admodum ferò desinat. Intendenti oculos in ætates venturas evolvit se Nepotum series, quæ illas nominis sui celebritate consignet singulas, & omnes ipsâ ejus perennitate quâdam adimpleat. Videt stirpem suam hoc rursus sæcundatam surculo, dividere se in propagines

varias, germinare in fructus innumeros, perque tot sæculorum orbem ire à Parente diffusam, per quot ad Parentem deducta est. Gentis antiquæ hæredem se propè oblitus, se quasi novæ caput intuetur, cujus authorem à semetipso alterum habet in filio; & quâ die suscepit hæredem, æternitatis cujusdam conjecturam capit. Arridet Puella Mater, & proprii, quod sibi Hymenæus abstulit, nominis jacturam, assertâ per suum hunc partum Conjugis nomini diuturnitate pensatam abundè ac redemptam existimat.

Habet hæc lætitia locum, etiam ubi locus fortunæ nullus est: positus in conditione humili & angustâ Civis, tenuitatis suæ, sui que infortunii obliviscitur, statim atque sibi hæredem gratulari potest; & nascente filio, miseriarum sensum spontè abjicit, cui sæpè miseriarum cumulus est, quòd nascatur filius.

Quod si hæredem sibi non deesse tanti ducunt hi etiam quibus vix quidquam hæreditatis est, quanti erat illo ut non careret augustissima toto terrarum Orbe Familia, quæ quidquid commendationis affert antiquitas, quidquid admirationis habet celebritas, quæcumque jura dominatûs amplitudo colligit, quoscumque titulos meritorum copia complectitur; illud omne ab elapsis ætatibus intactum recepit, adauctum transmisit sequentibus, & Majorum laudibus inchoatum Nepotum virtutibus cumulavit.

Antiquitatem dico splendoris: cedo enim Familiam hæc ipsâ pluribus ætatibus nobilitatam; quæ duodecim jam indè à sæculis exorsa, esse vix incepit priùs quàm regnaret,

regnare non destitit ex quo incepit esse; quæ enixa semper, numquam exhausta, penè tot Heroum mater fuit quot Principum; & postquam Parentes habuisset quos à Nepotibus adæquandos esse non crederet, Nepotes peperit quos ipsis Parentibus invidendos esse fateretur. Visæ sunt Stirpes aliæ Regales titubare cum foliis quibus inhærebant: hæc stetit. Adulteratæ propagine degeneri livorem duxere & squallorem: hæc floruit. Debilitatæ ramorum multitudine & inimicitia emarcuere aliquandò & defecere; hæc pullulavit. Viduatæ fœtu adoptivos furculos recepere; hæc dedit. At, puto, in hanc, ut in alias, non sæviit vis tempestatum? imò atrociùs: inclinatæ sunt, hæc firmata. Ad hanc, veluti ad reliquas, ferrum atque ignem non admovit inimicus furor? Imò propiùs: resectæ sunt, & ambustæ, intacta hæc & inoffensa. Contrà illam, sicuti contrà cæteras, non structæ sunt arcanæ molitiones? imò insidiosius: cecidere, permansit. Permansit autem non alienâ ope, sed vi propriâ; non inflectendo seipsam, & cedendo ventis, sed illorum frangendo impetus; non damno aliquot partium, sed cum singularum incremento; ut cùm detonarent procellosi spiritus, cùm rutilarent tempestatum ignes, cùm Orbis conjuratus in hanc omnis rueret, staret hæc una in orbe omni, vigeret, germinaret, radice permearet terram, floreret vertice & dominaretur.

Celebritatem dico gloriæ: cedo ullum laudis genus quod illi defuerit: quaquà patet Orbis, nomen ejus Fama subve-
xit præconiis, Victoria insignivit triumphis, subacta In-

vidia coluit obsequiis , Barbaries emollita fovit studiis ,
Gloria Heroum nominibus adjunxit , Religio Sanctorum
fastis inscripsit ; ut Gens eadem terris ac cœlo donata ,
decorum excelſitate ſuperaverit id quod humanum eſt ,
facinorum magnitudine adæquaverit id quod heroicum
eſt , Imperii majeſtate collegerit id quod regium eſt ; id
etiam quod divinum eſt virtutum immenſitate attigerit.

Dominatûs dico amplitudinem : cedo Gentem ullam
cui aliæ plures obſecutæ ſint ; Reges ab illâ procreatos ſibi
gratulata eſt Hispania ; ab illâ oriundos Italia & Sicilia
venerantur ; ab illâ Cæſares accepit Germania , Regio plu-
rima Principes , Europa omnis Arbitros ; Galliam fortunat
legibus , Americam permeavit navibus , Aſiam tremefecit
armis , Orbem utrumque junxit commerciis ; Reges dedit
ubi non regnavit ; reverentiam obtinuit ubi non exercuit
Imperium ; ſubditos fermè habet ubicumquè homines Na-
tura ; ut quod de Romanâ Gente dictum eſt dici de illâ
debeat , *nil niſi BORBONIUM quod tueatur* , habere ; &
quocumquè ſpectet , ſeiſſam ſibi eſſe ad ſpectaculum.

Titulorum dico multitudinem : faceſſant verò illa oſ-
tentationis plena & invidiæ nomina , quæ ſuis aliquot
heroibus ad perennem rerum ab ipsis geſtarum commen-
dationem imponebat Roma , ut quæ hæredum pravitate
deſciviſſent in Republicâ Familiæ , Majorum revocatâ
famâ ſe quodmodo repararent , eſſetque Avorum glori-
oſa recordatio appellatus ab illorum cognomento Nepos
etiam ab illorum virtute degener Qui mos ſi a jud

nos vigeret , opinor , cognomentis ejusmodi careret BOR-
 BONIA GENS? Cui suam appellationem pacata vel domita
 Germania , suam subacta toties Batavia , suam victa non
 semel Anglia , suam Europa sæpiùs composita , suam Plaga
 omnis vel lustrata victoriis , vel beneficiis devincta impo-
 neret ? Harum verò appellationum in locum , nomen po-
 suit Sanctitas verendum cœlo , nomen Justitia horrendum
 fraudibus , nomen Magnanimitas timendum hostibus ,
 nomen Amor ipse adorandum populis ; ut omnis Virtus
 suum toties appellatum audiat , quoties BORBONIUM ap-
 pellatur.

Jam quæro à vobis , Auditores , num in hac ætate
 nostrâ pristini aliquid splendoris deperditum fuerit ? in qua
 videlicet tantùm accessit novi , ut Gens æqualis usque sibi
 & idcirco adæquanda nulli , quantum commendationis ab
 Avis recepit , tantùm refundere in Nepotes valeat.

Vidistis , Atavi , solium , cui natum hæredem gratula-
 mur , ita verendum Religione , ita innixum æquitate , ita
 propter sapientiam celebratum , ut ab illo , veluti ab Olym-
 po , in subjecta Errorum ac Vitiorum monstra fulmen sæpè
 detonaret ; ut ad illud , quasi ad Tribunal publicum , revo-
 carentur non semel & componerentur Regnantum jurgia ;
 ut de illo , tanquàm de Adytis , ad Populos oracula dice-
 rentur. At nos præterea vidimus circa idem solium , quid-
 quid bellicæ laudis est congestum à Victoriâ , quidquid
 regię dignitatis est collectum à Majestate , quidquid hu-
 mani decoris est à Potentiâ ipsâ defixum : intentam in
 illud

illud expectatione & admiratione Europam, & in quod arma infesta moverat, ab illo pacis emolumenta referentem.

Vidistis Galliam his impetitam odiis quæ Livor accenderet, his laceffitam armis quæ acueret Furor, his demùm ultam cladibus quas uterque mereretur, & ex quibus neuter, nisi serò, resipisceret. Illud nos etiam; at præterea Victoriâ vidimus dicti olim BORBONIDIS Sacramenti tam religiosè memorem, ut nobis simul inter Alpium nives & saxa lauros procrearet, simul inter Eridani ac Tiberis undas Lilia defigeret, simul inter Scaldis ac Rheni fluentia Signa nostra ostentaret; passim vocatis ad certamen adesset passim ad triumphos; neque se vel desiderari absentem, vel morantem increpari pateretur.

Vidistis Reges pacem elargientes Gentibus, sed attritis & domitis; tuncque tantùm abstinentes à vincendo, cùm propè nihil occurreret quod vinceretur. Illud nos non equidem; sed Regem ipsum vidimus, ipsum, Auditores, Regem in acie medium, militiæ rudimenta auspiciantem à triumphis, ruentem in pugnas cum eâ audaciâ, quæ milites non minùs quàm hostes terreret; eâ deindè utentem clementiâ quæ hostes non minùs quàm milites reficeret; bellorum nulla declinantem pericula, victoriarum nihil retinentem pacifica præter arbitria; illa verò sic exercentem, ut penè magis profuerit Æmulis vinci, quàm sibimetipsi vincere; atque Europæ innotesceret, quàm fuisset ejus victor invitus, qui se illi vel invitæ pacatorem dabat.

Jam verò in hac tot bonorum congerie, quid Regali

Familiæ ad felicitatem desiderandum videbatur ! Aliquid hac felicitate majus , Auditores ; & quo deficiente ipsa verteretur in infortunium ; hæres nempe qui hanc reciperet integram , & perennem faceret. Deeras , Auguste Infans , & quanti esset quòd deeras , indicaverunt satis fausta illa murmura , quibus ad primos vagitus tuos undequaque responsatum est. Spondâ ex auratâ hiantes ocellos dum deducis per tot Insignia quæ nondum intelligis , sed cum alacritate ex quâ jam intelligeris , arridet , credo equidem , Spectatori ad omne laudum genus nato , conflatum ex omni illarum genere spectaculum. Insonat auribus tuis nomen geminum , Paternum quod facis , Regale ad quod nasceris , & in utroque hoc nomine quidquid famæ ac virtutis est , auditur te , de te audiendum aliquando. Proh ! Quàm non eâdem sorte ac Avus tuus vitam auspicas ! Orbem ille non ingressus est , nisi per suæ propè totius Gentis funera ; tu in summâ illius felicitate , felicitatis novum pignus atque vinculum nasceris. Paterno & avito feretro innixa ejus cunabula , funereis frondibus operta sunt , & atratis fasciis revincti artus pueriles ; avita inter & paterna trophæa cunæ positæ sunt tibi , lauris virentibus lactea frons redimita est , & ipsâ Victoriæ manu ductæ tenella per membra rutilantes vittæ ; ille Patre priùs oratus quàm sciret sibi esse Patrem , hunc vixisse audit ante quàm seipsum vivere intelligeret ; Patrem tu dulcè renidentem risu jam salutare incipis & agnoscere. Avus cinctum umbris feralibus caput collabentis inter Domûs Augustæ ruinas ægrè protulit , & in ipsâ mortis ubique

obviæ imagine multiplici vitam exorsus est ; tu regnantis inter Domûs conspicua passim Insignia frontem exeris luce purâ circumfusam , & vitale solis lumen non citiùs , quàm triumphale Gentis decus percipis.

Gratulare tibi , LUDOVICE , quod natus sit , qui folio quod occupas obrepat Infans regius , sceptro quod tenes obludat tractator mollis , nomen quod veretur Europa recipiat hæres non degener , Populi votis assuescat æmulator beneficus , spes quas jam facit sponfor verax adimplere citò incipiat. Gratulare hunc natum eo tempore , in quo gloriæ fastigium affecutus , optandum nihil habebas præter hæredem novum , & interpositâ brevimorâ optatum obtines. Quis tibi sensus , cum renunciatum est de fortunato partu , qui expectationem tuam præcurreret , celeritate quæ fidem superabat , & concessâ quam expe-tebas prole cumularet ! num detinuit * locorum distantia ? Quæ brevis erat quidem , sed quæ ad læta eunti maxima cum videri deberet , ita in minimam contracta est advolantis alacritate , ut vix abfuisse crederent , qui adventantem cernebant. Num deterruit noctis fæditas ? Noctem dico ! quæ novello sidere illustrata , visa est die liquidissimo purior ? Num curruum aptandorum cura retardavit ? Ut in eum , qui obvius erat , insiluiisti præceps ! ut ad pueriles cunas properantem secuti sunt Proceres cum eo ardore , penè dixi , cum eo impetu , quo triumphales ad

* Tunc cum nasceretur Serenissimus Burgundiæ Dux , Erat Rex , non procul tamen , in aliâ domo Regiâ.

pugnas sequi solebant ! ut obliti conditionis suæ , tuæ felicitatis memores , famulorum locum certatim occupavere ad rhedam , & Principi ire dedignanti regaliter , propè serviliter adesse gloriati sunt ! Ut Populi aurata per laquearia strepentis ac tumultuantis undam , eâ quidem circumfusus humanitate quæ tibi omnium devincit animos , sed eâ subvectus , quæ animum tuum impleverat , lætitiâ transisti statim , videns propè neminem , visus propè à nemine ! Ut accurrenti obviam DELPHINO ne brevis quidem osculi moram elargitus , properasti ad Puelli cunas , & sic Avum te ostendisti , ut Patrem penè non ostenderes ! Ut in Infante spectando parùm moratus , recurristi ad Populum , quasi ferendæ tantæ lætitiæ non sufficeres , nisi tuæ in partem venirent , qui suæ sub pondere propè laborabant ; vel potius ut tibi hæredem alterum gratulantibus , illis ipse gratulareris patrem alterum ; neque felicem te , Nepote nascente , profitereris , nisi quia nascebatur felicitatis assertor publicæ.

Sed Regem an ità omnis invasit lætitia , pars ut ejus nulla delibandam se daret Reginae , quæ & ipsa fecilitatis nostræ pars est optima ! Ah ! mihi si liceret verendæ Animæ sensus scrutari intimos ! ut spontè vobis illam exhiberem , ut vos illam spontè intueremini , affusam antè aras , quibus advolvitur sæpius quàm solio infidet ; vota emittentem Deo , non prò se , quæ summam illorum attingit , sed pro SERENISSIMA DELPHINA cujus felicitati studet maximè , inhæret amanter , maternè invigilat ! videretis illam , audito , qui feliciter obvenerat partu ,

demittentem sese nudâ in humum fronte, toto fusam corpore, grates agentem supremo Numini, quòd Proles edita esset sine labore & periculo, deinde quòd mascula pro spe & expectatione Gentis; mox properantem ad Puerum cum eâ gaudiorum quasi impotentiâ, ex quâ matrem iterùm hanc factam esse judicaretis; à Puerò ad aras reversam statim, & sic orantem cum Plebe, ut non nisi ex pietate Reginam agnosceretis.

Te verò, SERENISSIME DELPHINE, itane primo vix audito regalis Pueri vagitu excitatum & raptum, his propè laborasse effusis Gaudiis, quæ te obvium sisterent singulis, distraherent à teipso; tui copiam facerent omnibus, tui curam vix relinquerent tibi? Ità profectò; & decuit in Parente Populi altero, non esse privatæ lætitiæ modum, quo tempore publica nascebatur. Decuit te dignitatis oblitum, naturæ conscium, in his non immorari quæ referrent Principem, stare in his quæ Patrem indicarent; decuit tui te fermè nescium videri in hac alacritate primâ, quæ sui compotem esse nostrum propè neminem passa est: gratulare tibi, quòd ter Genitor jam sis in eâ ætate factus, in quâ vix aliquis Principum semel est in Europâ. Obsequia quæ impendis Filius, ut dulce erit repensa tibi à Filio recipere: colliges apud illum penè Rex, quidquid exolvit Regi: Imperium vereris subditus, exercetis Pater; & quod à te natura atque conditio reposcunt, illud omne utraque tibi vendicat.

Te autem, Mater Faustissima, num præterire pars ali-

qua debuit hujus lætitiæ , quam ipsa omnem faciebas ?
 Prædicent alii decora innumera , quæ retulisti à Gente
 adeò illorum feraci & divite , ut tria jam Solia his ador-
 naverit , neque suo quidquam ornamenti detraxerit. Lau-
 dare ament hanc suavitatem morum cum dignitate
 conjunctam , hanc festivitatem ingenii cum maturitate
 sociatam , hanc vitæ totius rationem , Charitum æquè ac
 Virtutum deductam filo , devinctam nexu , locupletatam
 consortio , quâ factum est , ut ad demerendos Gallorum
 animos , satis fuerit quòd animum ipsa tuum indicares.
 Gratulentur tibi quòd Regum Filia sis & Nurus , quòd
 Regii Principis Conjux , quòd his nominibus dignissima ;
 ego quòd suaviùs arrideat gratulabor , factam te Regalis
 Matrem Pueri. Flos hic Liligeræ Stirpi tuo partu additus ,
 proh ! quantùm venustatis tuo ab aspectu ducet ! quo illum
 studio paternum ad decorem , avitum ad decus finges se-
 dula ! quâ cautione Flosculum subduces procellis , quibus
 infici nitor ingenuus & temerari posset ! quâ cavebis curâ ,
 ne vel tenella Stirps titubet malè inclinata , vel Apex ante
 diem exspatiatus temerè fluctuet ! ... Ut verò sine ullâ
 instituentis offensione vitam exacturus videtur Puer , qui
 hanc sine ullo parientis labore auspiciatus est. Fruere hâc
 forte tuâ & nostrâ , atque assertam per te Regiæ Familiæ
 felicitatem ; imò & felicitatem totius Gentis cumulatam
 tibi gratulare ; quòd alterum dùm paulò breviùs prosequor ,
 quæso vos , Auditores , ut quæ orationi adimetur , addatur
 favori amplitudo.

S E C U N D A P A R S.

QUEMADMODUM homini cuique, ità cuique Populo suus inest affectus primarius ac præpotens, qui inditus à Naturâ dominatur ipsi Naturæ; à quo reliquæ propensiones ortum, vim studia, mores colorem ducunt, & quidquid boni ac mali est in Societate vel Imperio, tanquàm à fonte uberrimo dimanat ac defluit. Homines alios ad summa impellit Ambitio, facinorum nobilium æque ac turpium mater & Heroas Orbi vel Prædones suscitât. Alios in suâ mediocri conditione retinet Modestia, laboris parens ac desidiæ, & Cives dat Patriæ vel adimit. Diversis diversa est, sua cuique hominum regina Propensio, virtutum magistra & vitiorum; atque illis Societatis adornatæ laudem, vel deturpatæ crimen affingit.

Gentibus pariter decus aut ignominiam, damnum aut emolumentum affert sua indoles propria; & aliis temeritatis notam cum audaciæ famâ, aliis inertix labem cum prudentiæ laude, singulis singulare quoddam dedecoris aut gloriæ genus promeretur. Gentem Gallicam commendat suus in Reges amor, præceps idem & constans, summè obsequens, summè liber, & in maximâ eventuum dissimilitudine sui semper maximè similis: hic Gallo affectus imperat; hæret in illo Gens, quæ in aliis pluribus vix immoratur.

Felicem sanè! cui in tantâ serie Regum, quos dispar indoles sua dispari affectu dignos faceret, pauci admodùm reperti sint quos diligeret minùs, nullus quem odisset, plerique quos adeò non metueret amare nimis, ut ne illos satis quidem amari posse crederet.

Facit hic amor ut Regibus nostris quidquid pro votis, vel adversùs illa contingit; ad gaudium aut ad luctum tota Gens hoc statim arripiat; ut à Solio in Urbes diffundat se mœror aut lætitia Principis: populare habeatur, quodcumque Regium est; & Unius fors sit omnium fortuna. Hinc adeò cum ostenderim quanti esset Regiæ familiæ, hæres ut ipsi nasceretur; in antecessum probasse me arbitror, quanti Gens ducat sibi quod natus sit. Atque hoc primum est felicitatis Gallicæ pignus, Regia felicitas.

Et verò si quid procellarum reddita Pax ab Europâ non fugaverat, removit primo novelli sideris aspectu serenatus dies. Suâ quidem fortitudine providit LUDOVICUS nemo ut illum laceßere audeat, suâ providit clementiâ, nemo ut velit: sed acerba est in Æmulis cladium recordatio, importuna est in Victis beneficiorum memoria; & quamvis metuendi passim, imò fortè quia passim metuendi, carere non poteramus anxietate aliquâ, ne si quando successûs hætenûs negati spes illis affulgeret, bella instaurare vellent eò vividius, quòd posse impunè arbitrarentur.

Verùm agite, si qui estis quos arma iterùm infeliciter movere non piget; natus est, qui hæres avitæ fortitudinis

dinis esse vos cogat avitæ clementiæ memores ; & ad
 spretam legem beneficiorum , victoriarum jure metuendo
 revocet vindex non degener. Atque hoc alterum est
 felicitatis nostræ pignus , asserta contra hostes externos
 folii firmitas.

Verendum non erat ne potestas Regni è BORBONIA
 GENTE in alienam transfiret ; etenim quid infelicius
 posset contingere Galliæ , quàm si , quâ è familia Prin-
 cipes educi vidit , qui peregrina vocarentur ad sceptrum ,
 in illâ jam non videret esse , cui sceptrum ipsa suum com-
 mitteret ? Aderat DELPHINUS , & in illo quidem series
 Avorum amplissima suis conspicua virtutibus ; aderat ,
 natus ad imperium præter cæteros , sed ad mortem velut
 cæteri : & id circò timebamus magis , ne plurima quæ
 in illo demiramur suæ Gentis Augustæ decora , cum hoc
 uno Nepotes nostri desiderarent. Absit ille jam & omnis
 alius timor : multiplici Capite stat fortuna Gallica , &
 stabit pluribus , quæ horum similia si fuerint , futuras
 ætates tam certò habemus ad felicitatem , quàm & præ-
 sentem habuimus & præteritas.

Non deerant in GENTE BORBONIDUM manus aliæ
 tractando ipsorum sceptro habiles , imò & pares sustinendo :
 quo enim tempore plures ex illâ natos Principes stare propè
 folium vidit Gallia , quos etiam folio digniores judicaret ; ut si
 deficiente , quem hæreditatis lex nobis præposuit , Rege , Rex
 alter suffragiorum consensione statuendus esset , sola obstaret
 meritorum copia & æqualitas ; atque hinc quisque illorum

maximè eligendus probaretur, quod illorum nemo præ cæteris posset eligi. Illi autem commissam hæreditatem eò certiùs tuerentur, quòd prole aucti masculâ, suum sibi hæredem propè singuli gratulantur. In hac hæredum ac meritorem multitudine tolleretur omnis profectò successionis abruptæ timor : at ne minimam quidem hac super anxietatem natus Regi Nepos esse patitur ; & omnes diffensionum nebulas Anima hæc una removet. Tertium hoc felicitatis Gallicæ pignus est, Imperii contra domesticos motus stabilita tranquillitas.

Sensere illud Serenissimi Principes, propriaque obliti, sua Regnanti Stirpi gratulati sunt incrementa ; lætati sunt Hæredem natum folio, à quo tamen magis, illo nascente, submovebantur. Civilem alacritatem suâ ipsi gestierunt alacritate præcurrere ; nec se Principes arbitrati sunt, nisi ut Populis exemplum darent, & hoc quod dedere Populis exemplo se maximè BORBONIOS probavere. Quorum ego decora & obsequia dum intueor, effingitur animo quædam horti species, qui stratus terfo & facili gramine, distinctus floribus subjectas per areas diffusis, suosque per gradus proprios crescentibus, superbit præsertim gramen & flores super eminente Lilio ; astat ipsi Liliū alterum, prognatum ab illo, jam Parenti simile, jam alterius Parens ; florent circum aliâ quoque Lilia, Surculorum progenies ipsimet Stirpi non inficianda ; & suo quæque gradu cognatum ac regale ambiunt. Dominatur illud, & omni horto, quaquâ patet, diffunditur cum majestate ; extendunt se illa, &

areas plures foliorum umbrâ , propè regaliter exspatiante protegunt ; sed ita tamen , ut , quæ à Plebe florum collegerint obsequia , ad regale Liliū referant , venerentur in illo quod sublimius est ; exprimant quod germanum est ; quod magnum & optimum æmulentur.

Accedit ad hæc felicitatis ab Infante Rêgio nunciatæ pignora , quod ejusdem juventus Avo & Patre tutoribus exigenda sit , Avo , inquam , virilem ac maturam ætatem non adeò pridem affecuto ; Patre juveniles annos jam dudum egresso , si consilio robur spectes ; si temporis rationem habeas , ingresso nuperrimè. Docebit ille stare in folio , & hoc occupando illustrare cùm se tempus dabit ; hic astare ad folium , & hoc tuendo promereri , quandiù jubebit conditio. Ita illum finget Avus , ut sit deindè nulli Regum secundus ; ita illum finget Pater , ut subditorum primum se gerat : discet ab altero sic leges dare , ut Principum nemo gloriosius imperet ; edocebitur ab altero sic leges vereri , ut Civium nemo religiosius obsequatur. Stabit novellum Sidus duo inter Sidera , & ab utroque splendorem accipiet ; à Majore vividum & effusum absque radiorum dispendio ; temperatum in Minore , & ad crescentis vires quasi laboratum ; ut rutilare primùm incipiat in vitæ quasi crepusculo , lucem deinde spargere aliquam in progressu , donec toto lumine totum quoque Orbem adimpleat.

Suas adjiciet præceptiones Mater sereni ssima ; & quæ Fratri Principi duorum Populorum in spem jam adulto , à Rege Patre audivit iterari præcepta , ingeminabit sæpius

suisque ipsa confirmabit exemplis; ipsa, inquam, Mater; quæ in ætatis summè vividæ, in conditionis summè imperiosæ, in potestatis summè fastidiosæ gradu altissimo constituta, juventutis nihil præter elegantiam, dignitatis nihil præter nobilitatem, nihil authoritatis exhibet præter beneficentiam. Exhibet verò ita omnem, ita omnibus, ut neque quisquam sibi ab illâ deesse officium quo indiget, neque in officio quod recipit deesse aliquid conqueratur. Ab illâ ediscet Puer, ad hos descendere facilè, quos sua tenuitas non patitur ad ipsum assurgere; ita tamen descendere, ut affabilitate dum placebit, non vilescat familiaritate; exigere pauca & veluti rogando; jubere parcè & quasi obsequendo; arguere parùm & tanquam laudando; jura sua moderando extendere, novumque authoritati pondus ab ipsâ facilitate obsequii comparare; ita denique gerere seipsum, ut meminerint omnes hunc imperare, sed hoc imperante servire se nemo sentiat.

His imbutus moribus qualis informabitur Princeps; cum Majestatis, Humanitatis, & Elegantiæ vocibus, suam Pietas ipsa, id est, Avia augustissima vocem addiderit. Ah! quoties Regales inter ulnas acquiescet Infans amabilis, & sospitali gremio pretiosum pondus inhærebit! quoties humentes rore tenui ocellos exsiccabit manu officiosâ; & inter vagitus pueriles hæc iterabit oracula, quæ natum inter risus, crescentem inter ludos, edoceant inter virtutes adolescere. Atque hoc novissimum est felicitatis nostræ pignus, ad illam perficiendam instituendus Puer.

Pignus dico venturæ felicitatis ! cujus jam inchoatæ passim monumenta extruunt in Templis sociales * Dexteræ, Sacramenti nexu colligant fœderatæ Animæ, Religio pronuba inscribit Altaribus; dotata Egestas infert domibus, Regalis Pietas nobilitat imperiis, Prætoriana Munificentia amplificat donis, Civilis Lætitia consignat epulis, juvenilis Alacritas circumducit choreis, Voluntas memor infigit animis, fausta Fæcunditas transmittet ætatibus. Quantæ verò illud pietatis fuit, quàm dignum Christianissimo Rege & optimo sumptus ad lætitiæ utilitatis expertem designari solitos, vertere in utilitatem plenam lætitiæ; alteram ita sociare cum alterâ, ut quod placet Civibus idem sit quod prodest Imperio; & ex ipsis gaudiis educantur fœnora.

Accendantur, esto quidem, ignes tremuli ac desultorii; stellivomo de fomite fursùm evolent cum strepitu rutilantes flammæ; novumque Gallicis in plagis exortum sidus sidera innnumera cœlestes per tractus ludentia nuncient. At faces alias meliores accendit nascens Puer, quas ipso altarium igne Religio imbuit & consecrat... ite ergo, ite, non, ut fiebat olim, coronatæ vittis funebribus flebiles Victimæ; sed fortunati & fasciis regalibus redimiti Conjuges. Capita non ferali cultro, sed sociali jugo supponite: manus protendite, non ad vincula, sed ad fœdera. At cogitate simul suscipiendos ex his fœderibus Liberos, hinc maximè deberi ad felicitatem publi-

* Sumptus ad ludos solemnes designati, jubente Rege, dati sunt in dotem egenis sexcentis virginibus; & impensis publicis celebratæ sunt totâ in urbe illarum nuptiæ.

cam, quòd erunt illius pars veluti primaria : non aliud quidem Principi, quàm quod pendimus, exsolvent, & ipsi exsolvetis obsequium; sed effusius propter accepta munera, arctius propter inita consortia, perennius propter mansura ejus monumenta. Quo vos ille sociavit simul hæretis illi nexu, & quod in ipsius ortu dicitis ad invicem, ipsius imperio vos Sacramentum mancipat.

Te verò, Infans auguste, quo jam nomine compellabimus? . . . Quod de Octaviæ filio Poetarum Princeps dixerat, Principum optimo Abavo tuo, ingeniosus olim, & Romani saporis retinens * Orator, ascripsit in ejus natalibus, TU MARCELLUS ERIS. Principi similem in spem edito, cur ego illud, cur illo melius nomen ascribere dubitem! . . .

TU LODOVICUS ERIS . . . Tu alter ab his Regibus re ac nomine Christianissimis, qui Ecclesiam secuti ut Ducem, venerati ut Magistram, tutati ut Matrem, defendere illam suis viribus, promovere illam suis officiis, suis illam virtutibus illustrare, præcipientis cultores, impetitæ patroni, laceffitæ vindices acerrimi. Ad Te, ut ad illos, Sedes Apostolica eos mittet Legatos atque Nuncios, qui ejus dignitatem exhibeant sine fastu, ejus sanctitatem exprimant sinè asperitate, atque, ut ille qui Cætum hunc nobilem præsentia illustrat suâ, utramque Gallicâ urbanitate & elegantia sic exornent, ut non tam Hospites in Galliam advecti, quàm in illâ nati Proceres videan-

* Josephus Juvencius è Societate Jesu.

tur. Eos præficies Populis Pastores ; qui minùs nomine & dignitate gaudeant esse , quàm esse studeant religione & moribus Ecclesiæ Principes ; qui , quales hîc adsunt , Gregem suum tueantur officiis , subsidiis adjuvent , exemplis regant , tantò eloquentiores virtutum omnium Magistri , quantò propriis virtutibus commendatiores.

TU LODOICUS ERIS ... Tu alter ab his Regibus quibus suum ipsa nomen dedit Justitia ; & eos præpones judicandis Populis æstimatorum rerum integerrimos , quales intueor , quorum inter manus indeflexa bilanx , numquam nisi in Virtutis partes propendat , districtus gladius numquam nisi in Vitiorum capita decidat ; qui ad rem publicam unicè attenti , de omnibus , præter quàm de seipsis benè mereri studeant , vivant aliis semper , suis rarò , vix unquàm sibi.

TU LODOICUS ERIS ... Tu alter ab Augustis Avo & Parente , & utroque Magistro disces , te natum Sceptro , non tenendo tantùm , sed etiam regendo ; Religioni non colendæ duntaxat , sed & protegendæ ; Populi obsequiis , non colligendis solùm , sed simul promerendis ; Regni non propagandis Provinciis sed viribus ; Europæ omni , non vincendæ solùm cùm se dabit necessitas , sed & pacandæ statim atque sese opportunitas dederit.

TU MARCELLUS ... Imò , TU LODOICUS ERIS ... Alter ab illo BURGUNDIÆ DUCE , qui Marcello heu ! nimiùm per cuncta similis , amplissimam virtutum seriem ferie dierum brevissimâ complexus est ... OSTENDERUNT TERRIS HUNC TANTUM FATA ! ... At nos orabimus

Supremum Numen , & pro suâ in hoc Imperium miseratione maximâ , exorabimus , fervet ut hunc diû , per quem , statim atque illum ostendit , Terris novus ordo factorum inductus est ; qui concessus Populo , Populum in illo sibi novum parat , & in suâ vix editus Gente , Gentis alterius est author.

Vive , Auguste Puer ; adsint tibi ludenti comites Ritus , crescenti consortes Gratiaë , adolescenti Magistræ Virtutes , Paternæ & avitæ dotes adulto ; vive , & nostra tecum vigeant , quæ tecum exorta sunt , gaudia : quot vota fecimus pro te , tot habemus in te jura ; reus es sacramenti , quod diximus tibi. Vive in spem diuturnam , in potestatem seram , in Regiæ & Gallicæ Gentis felicitatem summam ; & qualem gratulamur nobis Puerum , talem te Nepotes Regem sibi gratulentur.

D I X I.

APPROBATION DU CENSEUR ROYAL.

J'AI lu par ordre de Monseigneur le Chancelier un Manuscrit intitulé , *Augustis Parentibus Delphino & Delphinaë Gratulatio* , & je n'y ai rien trouvé qui doive en empêcher l'impression. A Paris , ce 14 Décembre 1751.

JAULT.